

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Πρεσβυτέρους του καιρού μας

Απαντήσεις σε μιὰ έρευνα

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Έπ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών

«Σπεύδε θραδέως»

Η σπουδή, ή βιασύνη, δέν συνδυάζεται πάντοτε με τή σπουδή, τή μελέτη, δηλαδή, θεμάτων που απαιτούν μιὰ ιδιαίτερη έμβάθυνση. Γι' αυτό και ακολουθήσαμε στην περίπτωση τής έρευνας για τις Πρεσβυτέρες του καιρού μας, που είχαμε προτείνει στο τεύχος Ιουνίου 1985 του «Έφημερίου» (σ. 160 - 161) τήν συνετή άρχή του «σπεύδε θραδέως».

Θέμα λεπτό και όχι άμυρο δυσκολιών πίεζε για μετάθεση σε άλλο χρόνο, πιδ εύθετο, τήν έκθεση των άπαντήσεων, τή συναγωγή συμπερασμάτων. Η άναμονή ακόμα περισσότερων έπιστολών άνέστειλλαν τήν έπεξεργασία εκείνων που είχαν ήδη φθάσει στα γραφεία του Περιοδικού.

Η έρευνα, όμως, αυτή, είχε τελικά κάποιο αποτέλεσμα; Άνταποκρίθηκαν οι πρεσβυτέρες στην έκκλησή μας να άπαντήσουν στα έρωτήματα που είχαμε θέσει; Η άπήχηση τής έρευνας ήταν μεγάλη ή μικρή; Που όφειλόταν ή τυχόν θετική ή άρνητική στάση τους; Αύτή είναι, ασφαλώς, μιὰ άλλη σειρά έρωτημάτων, από εκείνα τής έρευνας, τά όποια έθεσαν στον έαυτό τους οι έρευνητές και προσπάθησαν να δώσουν έπίσης κάποιες άπαντήσεις (βλ. πιδ κάτω)¹.

Άπήχηση και «στοιχεία ταυτότητας» τής έρευνας

Πέρα από τον αριθμό των άπαντήσεων που έφθασαν στα χέρια μας και που δέν είναι έξαιρετικά ύψηλός, γνωρίζουμε, ότι τά έρευνητικά μας έρωτήματα είχαν μεγάλη άπήχηση ανάμεσα στους ίερείς και τις πρεσβυτέρες τους, τήν ομάδα, δηλαδή, εκείνη, που σύμφωνα με τή γνώμη ένός έπιστολογράφου «στέκει μεταξύ κόσμου και Έκκλησίας».

Άσχετα από τους λόγους που ύπαγόρευσαν τήν μη καταγραφή υπό τύπον έπιστολών² του ένδιαφέροντος που προκάλεσαν και των συζητήσεων που έγιναν βάσει των έρωτημάτων, οι ζυμώσεις που έπιτελέστηκαν σύμφωνα με προφορικές μαρτυρίες ήταν σημαντικές και προβληματίσαν αὐτούς τους κύκλους.

Έξάλλου κάθε συζήτηση που άφορᾶ τὸ ευρύτερο θέμα οίκογένεια του ίερέα, ὁ ίερέας ως οίκογενειάρχης,

παιδιά, γονείς των ίερέων, προκαλεί πάντοτε ζωνρό ένδιαφέρον. Ὡς έμμισο μάλιστα αποτέλεσμα τής έρευνας μας, σύμφωνα με τή γνώμη του πιδ πάνω έπιστολογράφου, μπορεί να θεωρηθεί και ή σχετική συζήτηση που έγινε στα πλαίσια τής εκπομπής τής ΕΡΤ 1 «Σήμερα είναι Κυριακή», στις 2 Μαρτίου 1986.

Η στήλη θεωρεί πάντως ύποχρέωσή της να εύχαριστήσει όλες τις πρεσβυτέρες και τους πρεσβυτέρους που άνταποκρίθηκαν στην πρόσκληση και άπάντησαν με τον δικό τους τρόπο στα έρωτήματα και διαφώτισαν συγκεκριμένες πτυχές του συγχρόνου προβληματισμού.

Γεγονός είναι, ότι οι περισσότερες θεωρούν χρήσιμη μιὰ τέτοια έρευνα και πολλές είναι εκείνες που εύχαριστούν, γιατί όπως γράφει μιὰ συγκεκριμένα:

«Μ' αύτή σας τήν προσπάθεια μου δίνετε τήν εύκαιρία να εκφράσω τή χαρά μου (για τὸ ρόλο που έχω κληθεί να παίξω), αν και μου είναι δύσκολο γιατί είμαι ὀλιγογράμμιατη».

Άλλη, πάλι, εύχαριστεί γιατί τής δόθηκε ή εύκαιρία «να τὰ πεί».

Η τελευταία αύτή παρατήρηση μας δίνει άφορμή να σημειώσουμε ότι από τις άπαντήσεις διαπιστώνεται τὸ χαμηλό σχετικά «γραμματικό» επίπεδο των έπιστολογράφων που δέν προδικάζει με κανένα τρόπο τὸ «μορφωτικό» τους επίπεδο έτσι όπως φανερώνεται ύψηλό από τὸ περιεχόμενο των άπαντήσεων.

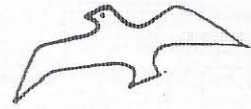
Τὰ γράμματα προέρχονται και από πόλεις και από τήν ύπαιθρο. Σε έναν χωροταξικό άξονα Βορρά - Νότου έπιστημαίνουμε τὰ Ιωάννινα, τὰ Τρίκαλα, τή Φθιώτιδα, τήν Άττική, τήν Μοσσηνία.

Αὐτοσυνειδησία για τὸ ρόλο της

Μιὰ άλλη διαπίστωση έχει σχέση με τήν αὐτοσυνειδησία στο ρόλο της, τήν τ α υ τ ὅ τ η τ ά της ως πρεσβυτέρας. Είναι ένδεικτική ή ακόλουθη άπάντηση:

«Είμαι εύχαριστημένη διότι είμαι ή Πρώτη στους πολλούς και καμαρώνω γιαυτό κι εύχαριστῶ τὸ Θεό για τὸ ἄ ξ ί ω μ α που έλαβα» (ή ύπογράμμιση είναι δική μας).

σ ἐ δρόμους ποιμαντικής διακονίας

Μία ἄλλη χρησιμοποιοῦν τὸν πληθυντικὸ ἀριθμὸ ἀναφορικὰ μὲ τὸ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης:

«Ἄν ἦμιον 18 χρόνων θάθελα μ' ὄλη μου τὴν ψυχὴ νὰ γίνω πρεσβυτέρα. Στὰ 40 χρόνια μου καὶ 46 ὁ παπᾶς μου, ἀξίωσε ὁ Θεὸς νὰ λάβω με αὐτὸ τὸ μέγα μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης» (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι δική μας).

Φαίνεται ὅτι δίπλα στὶς ἱερατικὲς κλήσεις ἐξίσου σημαντικὴ εἶναι καὶ ἡ κλήση τῆς πρεσβυτέρας.

Πρεσβύτερος - Πρεσβυτέρα: Κοινὴ κλήση, κοινὴ πορεία, σὲ ἐποχὲς μετασχηματισμῶν... Φωτογραφία Νίκου Κομποῦ³.

Δίπλα στὴν «πατρότητα» τοῦ ἱερέως συζύγου τῆς ἡ πρεσβυτέρα ἀναπτύσσει τὴ δική της «μητρότητα», τὴ δική της φιλοξενία, διότι ὅπως ἀπάντησε μία:

«Τὸ σπῖτι τῆς πρεσβυτέρας εἶναι σπῖτι πάντων τῶν θλιβομένων καὶ περαστικῶν».

Καὶ μία ἄλλη:

«Ὅλους τοὺς θεωρῶ δικούς μου, σὰν τὰ παιδιά μου. Ἄντιλαμβάνομαι ὅτι εἰλικρινὰ μὲ ἐκτιμοῦν καὶ ὄχι φεύτικα, πράγμα ποὺ φαίνεται. Τὰ βράδια ἀντὶ οἱ γειτόνισσές μου νὰ πηγαίνουν στοὺς συγγενεῖς τους, συγκεντρώνονται ὅλοι στὴν αὐλὴν μου γιὰ καλὴν συζήτησιν, προσέχουν στὰ λίγα καὶ καλὰ ποὺ τοὺς ὀρμηνεύω (συνιστῶ), τοὺς προτείνω τὴν καλλιτέραν θέσιν ἐνῶ ἐγὼ στὴν ἀνάγκη κάθομαι καὶ στὸ σκαλοπάτι».

Τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα

Ἀπὸ τὴν ἐπεξεργασία ὅλων τῶν ἐπιστολῶν γίνεται φανερὸ ὅτι οἱ ἀπαντήσεις παρουσιάζουν ἀρκετὸ ἐνδιαφέρον καὶ μάλιστα σὲ ὅλα τὰ ἐρωτήματα, καὶ τὰ ἐπτά. Ἐπειδὴ ὅμως πρόθεσή μας δὲν εἶναι, σ' αὐτὴ τουλάχιστο τῇ φάσει, νὰ κάνουμε πλήρη καταγραφή τῶν ἀπαντήσεων, ἐπιλέξαμε νὰ μελετήσουμε κάπως ἐγγύτερα τὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζουν οἱ πρεσβυτέρες στὴν κοινωνία καὶ τὰ αἰτήματα ποὺ προβάλλουν πρὸς τὴ Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας.

Κρίνομε, ὅμως, χρήσιμο νὰ θυμίσουμε τὰ ὑπὸ τὴν μορφή δογητικοῦ μίτου ἐρωτήματα ποὺ εἴχαμε δημοσιεύσει καὶ ποὺ ἀποτελοῦν τὸν σκελετὸ τῆς ἔρευνας.

- Ἐάν σήμερα ἦσουν 18 χρόνων καὶ σοῦ λέγανε νὰ παντρευτεῖς κάποιον ποὺ πρόκειται νὰ γίνῃ ἱερεὺς πῶς θὰ ἀντιδρούσες, τί θὰ τοὺς ἔλεγες;
- Εἶσαι εὐχαριστημένη ἀπὸ τὸ ρόλο ποὺ ἔχεις κληθεῖ νὰ παίξεις σήμερα ὡς πρεσβυτέρα;
- Πῶς θὰ ἤθελες νὰ σοῦ φέρεται ὁ ἱερέας σύζυγός σου;
- Τί παράπονα ἔχεις ἀπὸ τὸν ἄνδρα σου ἱερέα;
- Ποιὰ προβλήματα ἀντιμετωπίζεις στὴν κοινωνία (ἐνορία, γειτονία, κ.λπ.);
- Εἶσαι εὐχαριστημένη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ σὲ περιβάλλουν (σὲ ἐκτιμοῦν, σὲ προσέχουν τί θὰ πεις, πῶς θὰ καθήσεις, ποῦ θὰ πᾶς, τί θὰ φωνάσεις, τί θὰ φορέσεις);
- Τί θὰ ἤθελες νὰ ζητήσεις ἀπὸ τὴ Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τίς πρεσβυτέρες;

1. Προβλήματα.

Τὸ ἐρώτημα ποὺ ἀφορᾷ στὰ «προβλήματα» φαίνεται ὅτι δὲν ἔγινε ἀντιληπτὸ μονοσήμαντα, ὡς προβλήματα, δηλαδή, ποὺ ἀντιμετωπίζουν οἱ πρεσβυτέρες προσωπικά, ἀλλὰ περιέλαβε καὶ προβλήματα ποὺ ὁ-

πάρχουν γενικότερα στην κοινωνία, στην ένορία, στη γειτονιά.

Έτσι, με ωραίο τρόπο, μία πρεσβυτέρα θέτει κατά σειρά προβλήματα που υφίστανται σήμερα, όπως για παράδειγμα η άσεμνη ένδυμασία, η αποφυγή της τεκνογονίας («δεν γεννούν σήμερα οι άνθρωποι»), ή μη συμμετοχή στα μυστήρια, ή ύπαρξη δασκάλων που θα πούν στα παιδιά άλλα, αντίθετα πράγματα από εκείνα που έχουν μάθει στο σπίτι, ή βλασφημία. Όλα αυτά την προβληματίζουν και την στενοχωρούν και προσεύχεται για τη σωτηρία των ανθρώπων και τη δική της.

Σε προσωπικό επίπεδο εκείνο που θαρραίνει είναι ότι η πρεσβυτέρα δρίσκει στο επίκεντρο όλων, ότι πρέπει να είναι τύπος και υπογραμμός:

«Τα δλέμματα όλων των ένοριτών είναι στραμμένα στον παπά μου, σε μένα την ίδια και στα παιδιά μου. Μας θέλουν να στεκόμαστε ψηλά στην αποστολή μας. Δεν παύουμε να είμαστε άνθρωποι όμως και σαν άνθρωποι δεν είμαστε άγιοι. Δεν είμαστε τέλειοι. Έχουμε όπωσδήποτε αδυναμίες. Σε κάθε μας παράλειψη αντιμετωπίζουμε άμέσως την κοινή κατακραυγή».

Μία άλλη παρατηρεί:

«Δεν τολμώ να κάνω ούτε να σκεφθώ το παράνομο και παράξενο με παρακολουθούν στα έργα μου και στα λόγια μου. Με θέλουν ολοκάθαρα και θεωρούν πως β,τι πράττω και β,τι λέω, πως είναι σωστό. Η παπαδιά τó ειπε, τó έπραξε σωστό είναι, ή Έκκλησία τó εύλογεί».

Η έννοια του σκανδάλου, τó να μη σκανδαλίσουν τους άλλους, έχει ιδιαίτερη βαρύτητα στην συνείδηση πολλών πρεσβυτερών, επιδιώκουν, λοιπόν, και φροντίζουν να μη δίνουν δικαίωμα και περιθώρια να τις κατηγορούν. Άλλη πάλι προτιμά να μην πηγαίνει τακτικά στην ένορία:

«Μένουμε σε άλλη περιοχή και αυτό νομίζω είναι καλλίτερο, γιατί στην ένορία σου σε κοιτάζουν στα μάτια, στο στόμα τί θα πεις, στα χέρια τί κουβαλάς στο σπίτι σου, τί φοράς, πως κάθεται, τί λένε τα παιδιά σου, αν είναι καλοί μαθητές στο σχολείο, και δεν νοιώθεις άνετα, γεμίζεις άγχος και στεναχώρια».

Μία άλλη σειρά προβλημάτων έχει σχέση με τις μεταθέσεις και τις αντίστοιχες μετακομίσεις καθώς και με την έλλειψη μόνιμης στέγης.

«Τα χρόνια περνούν και δεν ξέρεις αν θα μείνεις εκεί μόνιμα, να κάνεις κουμάντο για μόνιμη στέγαση. Μετάθεση σε μετάθεση μείναμε χωρίς στέγαση. Ποιάς ρώτησε γι' αυτό ποτέ; Κανείς! Όμως εγώ πονώ και υποφέρω γιατί οι αλληπαλλήλες μετακομίσεις με κούρασαν και σωματικά και ψυχικά και μου έγινε πραγματικός βραχνάς και μόνιμο άγχος τó πρόβλημα αυτό της οικογενειακής μου στέγης. Δεν ξέρω αν μπορείτε να με καταλάβετε».

Θά πρέπει να σημειωθεί ακόμα ή διαταραχή που επέρχεται στον ρυθμό ζωής της οικογενείας τού ιερέα με τά ακανόνιστα ώραρια που είναι υποχρεωμένος πολλές φορές να εφαρμόζει υπακούοντας σε ποιμαντικές ή διοικητικές ανάγκες. Κάποια αναφέρει:

«Ήμουνα έγκυος στο τελευταίο παιδί, περίμενα να γεννήσω και εκείνος δεν μπορούσε να έλθει, έστω

και για λίγο. Πήρα ταξί μόνη μου, αφού άφησα τά άλλα παιδιά στη γειτόνισσα και πήγα στο μαιευτήριο».

Για όλα αυτά τά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε, πολλές αναφέρουν με εδγνωμοσύνη τή βοήθεια που προσφέρεται από την προϊσταμένη αρχή άλλες όμως μένουν με μια διάχυτη πικρία. Μία πρεσβυτέρα γράφει:

«Ποιάς όμως είναι αυτός που συμπεριζέται όλα αυτά, όσα εγώ και ή οικογένειά μου αντιμετωπίζουμε; Αυτοί που γράφουν για μās και τά ανεύθυνα γραφόμενά τους; Εύκολα είναι να λέει κανένας και να γράφει όταν ξέρει να γράφει. Όμως απέχει πολύ ή πράξη από τά λεγόμενα και τά γραφόμενά τους. Συμπαράσταση ανθρώπινη προσωπική μās λείπει που δεν κάνει καθόλου την εμφάνισή της. Είμαστε έγκραταλελειμμένοι και παλεύουμε μόνοι μας να αντιμετωπίσουμε όλα αυτά τά προβλήματα».

2. Αιτήματα.

Η διατύπωση τού τελευταίου αυτού «παραπόνου» έγγραφεται και ως πρώτο αίτημα σε μία σειρά αιτημάτων που εκφράζεται θάσει τού τελευταίου, έβδομου, έρωτήματος. Είναι αλήθεια, ότι σε πολλές επιστολές κάνει την εμφάνισή του τó αίτημα για συμπαράσταση εκ μέρους τής επίσημης Έκκλησίας. Με κάπως όξυ τρόπο εκφράζεται τó αίτημα αυτό στην ακόλουθη «δυναμική» φράση:

«Νά προσφέρει σ' έμās ή Διοικούσα Έκκλησία αν θέλει να έχει τó δικαίωμα να ζητά και να λαμβάνει!»

Σε άλλες, τά αιτήματα είναι μετριωπάθεστερα διατυπωμένα αλλά αναμένουν λύσεις και βοήθεια οικονομική για να μπορέσουν ν' ανταποκριθούν στην εικόνα που ό κόσμος σχηματίζει και περιμένει από τó σπίτι τού παπά και την παπαδιά. Νά είναι, δηλαδή, απλόχερο. Αυτή ή απλοχεριά τραβάει στην Έκκλησία τούς γείτονες και ένοριτες. Μία προτείνει:

«Τό Τ.Α.Κ.Ε. να έδιδε ένα ικανό μηνιαίο μισθό στις παπαδιές. Διότι τó σπίτι τής πρεσβυτέρας είναι σπίτι πάντων των θλιβομένων και παρυστικών. Ύστερα, βοηθώντας έστω και ως ψίχουλα τούς γείτονες και ένοριτες, τούς τραβάς στην Έκκλησία, όλοι θέλουν λαμβάνειν και όχι δίδοναι διότι είναι άκατήχητοι».

Πολύπεινη πρεσβυτέρα ανέφερε ότι έχουν οικονομικά προβλήματα:

«Δεν μās φθάνει ό μισθός και τά τυχερά. Η Έκκλησία πρέπει να δείξει σ' αυτόν τόν τομέα κάποια ευαισθησία και στο έργο τής φιλανθρωπίας να συμπεριλάβει και τούς οικονομικά αδύνατους ιερείς, είτε πληρώνοντάς τους τó ένοίκιο, είτε δίνοντάς τους ένα έπίδομα για να καλύπτουν κάποιες ανάγκες».

Ένός άλλου τύπου βοήθεια θά ήταν ή προστασία των παιδιών τους με τή συγκεκριμένη πρόταση να προτιμώνται σε θέσεις εκκλησιαστικές και κρατικές. Άλλες προτείνουν ειδικές έορταστικές εκδηλώσεις για τις πρεσβυτέρες με συμβολικά δώρα και βράβευση των άριστούχων μαθητών των ιερέων. Τό τελευταίο θά είναι: «ήθικη άμοιβή για τις πρεσβυτέρες που καταβάλ-

λουν τόσους κόπους για τὰ παιδιά τους στὴ σημερινὴ κοινωνία ποὺ εἶναι τόσο δύσκολη».

Τὶς περισσότερες πρεσβυτέρες ποὺ ἔλαβαν μέρος στὴν ἔρευνα τίς ἀπασχολεῖ τὸ ζήτημα τῆς δικῆς τους καταρτίσεως γιὰ νὰ εἶναι σὲ θέση ν' ἀνταποκριθοῦν στὴν ἀποστολὴ τους.

Μία προταίνει τὴν ἵδρυση «Σχολῆς Πρεσβυτέρων», καθὼς καὶ τὴν καθιέρωση ἡμερησίων σεμιναρίων στὰ ὁποῖα θὰ καταρτίζονται γιὰ πολλὰ καὶ ποικίλα θέματα ποὺ ἀφοροῦν στὸ Εὐαγγέλιο, τὴν πίστη, τὴν ἀρετὴ, τὴν τεκνογονία. Γιὰ τὸ τελευταῖο θέμα «πρέπει νὰ διακρινεῖται ἡ πρεσβυτέρα ἐπιμελῶς καὶ μὲ μεγάλη προσοχή».

Ἄλλη πρόταση εἶναι ἡ περιοδικὴ σύγκληση συνάξεων πρεσβυτέρων κατὰ Μητρόπολη. Αὐτὲς οἱ συγκεντρώσεις θὰ ἀποτελοῦν εὐκαιρίες γι' αὐτὲς νὰ διατυπώσουν ἐλεύθερα καὶ χωρὶς φόβο τίς ἀπόψεις τους, νὰ τίς ἀντιμετωπίζουν μὲ κατανόηση καὶ εὐκρίνεια καὶ νὰ ἐνισχύονται στὸ δύσκολο ἔργο τους μὲ διάφορα προγράμματα.

Ἐνα αἶτημα ποὺ διατυπώθηκε ἔντονα εἶναι καὶ ἡ ἐπίδειξη τῆς ἀπαιτουμένης προσοχῆς στὸ ζήτημα τῆς ἐπιλογῆς τῶν καταλλήλων ὑποψηφίων πρεσβυτέρων. Μία χαριτολογώντας ἀνέφερε καὶ τὴν γνωστὴ παροιμία «πᾶρε νύφη ἀπὸ σειρά καὶ σκύλα ἀπὸ κοπάδι» γιὰ νὰ δείξει τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἐγχειρήματος σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν λαϊκὴ σοφία.

... καὶ ἡ ἔρευνα συνεχίζεται

Παρατώνοντας τὴν ἔκθεση τῶν πρώτων αποτελεσμάτων τῆς ἔρευνας γιὰ τίς «πρεσβυτέρες τοῦ καιροῦ μας» δὲν ἔχουμε τὴ συναισθησὴ ὅτι ολοκληρώσαμε τὸ ἔργο αὐτό. Ἀπλῶς, κάναμε μίαν μερικὴ ἀνάληψη ἀπὸ τίς πλούσιες καταθέσεις στὴν «Τράπεζα» δεδομένων ποὺ ἀπόθεσαν μὲ ἐμπιστοσύνη ἐμπειρίες καὶ μαρτυρίες οἱ ἀξίες αὐτὲς «ἀπόστολοι» τοῦ Εὐαγγελίου, ποὺ μοχθοῦν δίπλα στοὺς ἱερεῖς - συζύγους τους γιὰ νὰ κρατήσουν ζωντανὲς τίς ἐνορίες μας⁴. Οἱ ἀναλήψεις θὰ συνεχισθοῦν καὶ γιὰ ἄλλα ἐνδιαφέροντα σημεῖα τῆς ἔρευνας. Ἡ πρόσκληση γιὰ συμμετοχὴ στὴν ἔρευνα ἐπαυλαμβάνεται καὶ σήμερα. Θὰ ἤμιασαν εὐτυχεῖς ἀνλαβαίναμε καὶ ἄλλες ἀπαντήσεις ποὺ θὰ πλουτίσουν ὅλους μας.

*Ἐρωτήματα ποὺ παραμένουν

Μερικὰ ἔμως ἐρωτήματα παραμένουν στοὺς ἐρευνητές:

- Γιατί ἀραγε δὲν ὑπῆρξε μεγάλη συμμετοχὴ μὲ ἀπαντήσεις στὴν ἔρευνα; Ἦταν ἡ ἀπροθυμία τῶν ἀναγνώστριων, ὁ φόβος ὅτι καὶ ἄλλη μίαν προσπάθεια θὰ πῆγαινε χαμένη, ἢ σκέψη ὅτι τί καλὸ μπορούσε νὰ προκύψει; Ἦ μήπως μὴ ἀνάγνωση τοῦ περιοδικοῦ, ὅποτε δὲν περιήλθε φυσικὰ σὲ γνῶση τους ἡ ἔρευνα;
- Τί ὥθησε πάντως αὐτὲς ποὺ ἀπάντησαν, νὰ ἀπαντήσουν; Ἐλπίδα μήπως καὶ εἰσακουσθοῦν ὀρισμένα αἰτήματά τους; Νὰ ἀκουσθεῖ ἐπιτέλους ἡ φωνὴ τῆς θάσεως; Νὰ τὰ ποῦν «ἔξω ἀπὸ τὰ δόντια»;
- Σὲ τί νὰ ὀφείλεται ἡ σὲ μικρὸ ποσοστὸ τήρηση τῆς

ἀνωνυμίας; Στὸ φόβο μὴ τυχὸν ὑπάρξουν συνέπειες; Καὶ τί μπορεῖ αὐτὸ νὰ σημαίνει; Ἐλλειψὴ θάρρους, ἔλλειψὴ εὐκρίνειας; Δὲν μπορούμε νὰ ὑποστηρίξουμε κάτι τέτοιο. Ἡ σύγκριση μὲ τίς ἐπώνυμες ἀπαντήσεις δὲν δείχνει μεγάλη ἀπόκλιση καὶ διαφορὰ ἀπόψεων. Δὲν ἀποκλείεται σὲ ἐπόμενη φάση νὰ θελήσουν νὰ ὑποδείξουν ἐπώνυμους τίς προτάσεις τους καὶ ὀρισμένα «παράπονα» τους.

Δὲν ἀποκλείεται, οἱ ἀπαντήσεις ποὺ προβάλλουμε ἔστω καὶ ὑπὸ μορφή ἐρωτημάτων νὰ μὴν ἱκανοποιοῦν ἀπόλυτα. Καταβάλλαμε μίαν πρώτη προσπάθεια διατυπώσεως ὀρισμένων ἀπόψεων. Οἱ ἴδιες οἱ ἀναγνώστριες καὶ οἱ ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ μας ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ἀπαντήσουν πληρέστερα καὶ ἐγγύτερα στὴ δικὴ τους πραγματικότητα. Ἀναμένουμε...

1. Στὴν ἐρευνητικὴ μας ἐμάδα μετέχει ὁ πρεσβύτερος π. Ἀθανάσιος Καλόγηρος, ἐφημέριος τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Παλαίου Φαλήρου, τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης, πτυχιούχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

2. Σ' αὐτὸ συνετέλεσε ἄλλωστε καὶ τὸ γνωστὸ ὡς «σύνδρομο τῆς μὴ ἀπαντήσεως», ποὺ χαρακτηρίζει τὸν Νεοέλληνα σὲ θέματα ἀλληλογραφίας, σύμφωνα μὲ τὴν ἔκφασή τῆς Ἑλένης Βλάχου σὲ χρονογράφημά της στὴν «Καθημερινή».

3. Ἀπὸ τὸ βιβλίο τῶν Ν. Κοντοῦ - Π. Γράββαλου, Ὁ π τ ι κ ὁ ν, Περὶ Ἑλλάδος νέα φωτοἀποψη, Πρόλογος Μ. Πλωρίτη, Ἐκδ. «Χρυσὸς Τύπος» Α.Ε. (χ.χ.), σ. 129.

4. Στις προσπάθειες ποὺ γίνονται γιὰ τὴν ἀναζωογόνηση τῆς Ἐνορίας (βλ. τεύχος «Ἐφημερίου» 15 Ἀπριλίου 1986, σ. 120 - 121), ἡ Πρεσβυτέρα ἔχει νὰ διαβραβεύσει σπουδαῖο ρόλο. Γιὰ τὴν ἀποστολὴ τῆς πρεσβυτέρας βλ. τὴν ὁμώνυμη μελέτη τῆς Μαρίας Μπουνέλη - Τύμπα σὲ ἀνατύπωση ἀπὸ τὸν «Ἐφημέριο», Ἀθήνα 1973, 16 σ.

ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελ. 201)

δὲν ἐμφανίσθηκε, γιὰ νὰ μὴν κατέβη κάποιος μαθητὴς του γιὰ νὰ τοῦ προσφέρει τὴν θέση του.

Τὴν συγκίνηση μεγάλωσε καὶ συνεπλήρωσε ὁ Μητροπολίτης Ἡλείας μὲ τὴν ὠραία ὁμιλία του. Ὁ ὑποφαινόμενος, ἐχοροστάτησα καὶ ὁμίλησα τὸ βράδυ στὸν Μεγάλον Ἐσπερινόν. Μὲ συμπάθεια ποὺ τὴν νοιώσαμε παρακολούθησαν καὶ οἱ Κορίνθιοι τὴν γιορτὴ. Ὅχι μόνο γιὰ τὴν Ἁγία ἀλλὰ καὶ σὰν γιορτὴ τῶν ἀποφοιτῶν, ποὺ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς θυμόνταν ἐκεῖνα τὰ παιδιὰ ποὺ σήμερα παρακολουθοῦσαν συγκινημένα. Μεταξύ μας, εἴμαστε ἀκόμη ὅλοι μας παιδιὰ. Σὲ ὅλη αὐτὴ τὴν συγκίνηση ὑπῆρχε καὶ μίαν θλίψη. Ὅχι αὐτὴ ποὺ προκάλεσε ἡ ἀνάμνηση τῶν ἄλλων ἀειμνήστων Προέδρων, διευθυντῶν καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησ. Σχολῆς. Ἀλλὰ τὸ δίπλα στὸ παρεκκλήσιο, νεκρὸ γιὰ μᾶς σήμερα μνημεῖο. Ἡ Ἐκκλησ. Σχολὴ ποὺ δὲν εἶναι πιὰ Σχολὴ καὶ ποὺ λίγο - λίγο τὴν κατατρώγει ἡ ἄρση τῆς θάλασσας. «Ἄς ἦταν Κύριε αὐτὴ ἡ τροφὸς μας μάννα Σχολὴ τῆς Κορίνθου νὰ ξαναῆται, γιὰ νὰ συνεχίσῃ νὰ δίνει τροφὴ καὶ ζῆλο καὶ φωτιὰ καὶ ἀγάπη γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ συνεχίσῃ ν' ἀκούγεται τὸ κήρυγμα τῆς Ἁγίας Μεγαλομάρτυρος καὶ Ἰσαποστόλου Φωτεινῆς».